

ІСТОРІЯ

УДК 378.046-021.68:005.915](477.84),,1966/1971”
DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/71-3-1>

Марія МАРТИНІВ,
orcid.org/0000-0002-6340-5916
аспірантка кафедри історії України, археології та спеціальних галузей історичних наук
Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка
(Тернопіль, Україна) martuniw@gmail.com

ФІНАНСОВА СКЛАДОВА ДІЯЛЬНОСТІ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО ІНСТИТУТУ УДОСКОНАЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ВЧИТЕЛІВ (1966–1971 РР.)

Післядипломну педагогічну освіту в Україні вивчало чимало науковців, однак дослідити механізми підвищення (удосконалення) педагогічних навичок неможливо без аналізу окремих установ, які безпосередньо організовували цей процес. Основою для наукового дослідження є функціонування інститутів удосконалення кваліфікації вчителів на місцевому рівні.

Стаття розкриває фінансову складову діяльності Тернопільського обласного інституту удосконалення вчителів (далі – ТІУКВ), зокрема у фінансовому аспекті. Аналізуються ставки заробітної плати працівників, їх матеріальне та технічне забезпечення. Розкриваються причинно наслідкові зв'язки збільшення асигнувань на розвиток фільмотек у районах. Видатки, які перевищували надходження, формували борги установи, що закривалися впродовж року. Факти ілюструють важливість структури як дієвого інструментарію впливу на освітян Тернопільської обл. Так поява ставки водія, перелік автопарку установи, укомплектування гуртожитку, збільшення фінансування бухгалтерії, свідчило, що належне забезпечення виконання покладених на ТІУКВ функцій.

Основна увага акцентується на витрачених статтях видатків з відрядження, телефонних дзвінках, оплаті нічних, передплати періодики тощо. Курси підносяться на новий рівень, стають системними, постійно діючими. Їх фінансування проводилося на належному рівні та із забезпеченням відповідною методичною літературою. Згадується в дослідженні, що в мережу освітніх закладів у підпорядкування обласного відділу народної освіти (далі – ОВНО) входили заклади позашикілля. Особливу увагу акцентується на фінансовій складовій забезпечення фільмотек потрібним устаткуванням для належного функціонування, як ефективного інструментарію агітаційного впливу на жителів регіону. Проаналізовано мережу кінопоказів фільмів та їх фінансове забезпечення.

Ключові слова: Тернопільський інститут удосконалення кваліфікації вчителів, заробітна плата, ідеологія, фінансове становище, курси підвищення кваліфікації вчителів.

Mariia MARTYNIV,
orcid.org/0000-0002-6340-5916
Postgraduate at the Department of History of Ukraine,
Archeology and Special Galuzes of Historical Sciences
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
(Ternopil, Ukraine) martuniw@gmail.com

FINANCIAL COMPONENT OF THE TERNOPIL INSTITUTE FOR ADVANCED TEACHER TRAINING (1966–1971)

Many scholars have studied postgraduate teacher education in Ukraine, but it is impossible to explore the mechanisms of improving pedagogical skills without analyzing the individual institutions that organized this process. The basis for the research is the functioning of teacher training institutes at the local level.

The article examines the financial component of the Ternopil Regional Institute for Advanced Teacher Training (hereinafter referred to as the TIATT), particularly in the financial aspect. It analyzes the salary rates of employees and their material and technical support. The author reveals the cause-and-effect relationship of increased allocations for the development of film libraries in the districts. Expenses that exceeded revenues formed the debts of the institution, which were cleared during the year. The facts illustrate the importance of the institution as an effective tool for influencing educators in the Ternopil region. For example, the introduction of a driver's salary, a list of the institution's vehicle fleet, staffing of the dormitory, and increased funding for the accounting department showed that the functions assigned to the TIATT were properly performed.

The main focus is on the expenses of business trips, telephone calls, overnight accommodation, periodical subscriptions, etc. The courses are being raised to a new level, becoming systemic and permanent. They were funded at the proper level

and provided with appropriate methodological literature. The study mentions that the network of educational institutions under the jurisdiction of the Regional Department of Public Education (hereinafter referred to as the RDPE) included out-of-school institutions. Particular attention is paid to the financial component of providing film libraries with the necessary equipment for proper functioning as an effective tool for propaganda influence on the residents of the region. The network of film screenings and their financial support are analyzed.

Key words: Ternopil Institute for Advanced Teacher Training, salary, ideology, financial standing, teacher training courses.

Постановка проблеми. На сьогодні в українській історіографії відсутні дослідження про ТІУКВ. Наукових праць які зачіпали дану тему у такому формулюванні не виявлено. Що і викликає науковий інтерес. Актуальність теми полягає у тому, щоб обґрунтувати зростання матеріально-технічної бази з метою дієвого інструменту ідейно-агітаційного впливу на освітянську спільноту Тернопільської обл.

Аналіз останніх досліджень. У вітчизняній історіографії на сьогодні відсутні публікації, присвячені фінансовій складовій діяльності ТІУКВ в зазначений період. Окремі згадки про ТІУКВ є у працях Л. Кравчука у яких фрагментарно згадується діяльність (Кравчук, 2015). А. Опольська вивчала не самі установи як такі, а їх функціональне навантаження загалом в системі післядипломної освіти в Україні (Опольська, 2015). Статті, пов'язані з особливостями функціонування ТІУКВ на початку утворення, М. Мартинів аналізувала особливості кадрової політики ТІУКВ (Мартинів, 2021), ідеологічні засади функціонування інституту (Мартинів, 2022с), її матеріальне й фінансове становище, початки функціонування (Мартинів, 2022а; Мартинів, 2022b), тощо.

Мета статті – проаналізувати фінансову складову діяльності ТІУКВ в досліджуваній період.

Виклад основного матеріалу. У відповідності з даними річного звіту за 1966 р. ТІУКВ отримав 162 983 крб., а витратив 159 738 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 311. Арк. 1-39). Маємо невідповідності у фінансовому плануванні витрат. Зокрема, суттєві розбіжності у фінансуванні свідчили як про неефективну фазу планування, так і про зростання або зменшення витрат на матеріальне забезпечення функціонування ТІУКВ. На кожну статтю витрата закладено одну суму, а в кінці року – витрачено іншу, меншу чи більшу, що проілюстровано у касових книгах: зарплата закладена в сумі 47 тис. крб., витрачено – 48 512 крб., нарахування – 2725 крб. витрачено – 2907 крб., адміністративні видатки – 8600 крб. витрачено – 8896 крб., відрядні – 6500 крб. витрачено – 7499 крб., навчальні видатки – 11 тис. крб. витрачено – 11 654 крб., придбання обладнання та господарського інвентарю – 12 тис. крб. витрачено – 3562 крб., капітальний ремонт – 4 тис.

витрачено – 3285 крб., інші видатки – 9500 крб. витрачено – 7952 крб. Позаштатні працівники – 2647 крб., педагогічна виставка – 663 крб., хоча витрачено на її проведення 136 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 311. Арк. 5).

Загальна кількість працівників 49 осіб з них 15 жінок (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 316. Арк. 15). Левова частка видатків йшла на заробітну плату працівникам, що перевищувала закладені кошти. Бракувало коштів на відрядження, зарплату, навчання, тобто найнеобхідніші складові функціонування ТІУКВ. Не освоювалися кошти щодо придбання обладнання, яке необхідне було при проведенні курсів підвищення кваліфікації освітян. З цього можна припустити, що заклад працював не на повну потужність, а роботу ускладнювала відсутність необхідного обладнання.

Однак у 1967 р. зафіксовані зміни в штатному розписі ТІУКВ розпорядженням (№ 202 від 16 травня поточного року) обласним відділом народної освіти (далі – ОВНО). Останній дозволив ввести в штати централізованої бухгалтерії при ТІУКВ з виконання кошторисів підлеглих ОВНО, ввести посаду старшого бухгалтера, скоротивши у штаті бухгалтерії посаду бухгалтера (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 311. Арк. 7). З'ясовуємо, що бухгалтерія обслуговувала декілька установ в структурі ОВНО, а фактично працювала при ТІУКВ. Це дозволяло економити кошти для утримання окремого працівника в попередніх і наступних роках.

Згідно додатку до бухгалтерського звіту на січень 1967 р. установа мала дебет на суму 21 350 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 311. Арк. 7). Премія за 1966 р. нарахована в 360 крб. не входило до фонду заробітної плати (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 316. Арк. 10). Позаштатним працівником був охоронець який отримував зарплату в розмірі 480 крб. На балансі числився автомобіль «ГАЗ-69» (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 311. Арк. 14), того ж року ввели штатну одиницю – водія автомашини з оплатою відповідно до постанови Ради Міністрів (далі – РМ) СРСР від 11 серпня 1960 р. № 896 (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 8).

Штатні розписи за 1967 р. містять інформацію про фінанси ТІУКВ, Тернопільського ОВНО, Тернопільської станції юних техніків, Тернопільської

обласної екскурсійно-туристичної станції (згідно затвердженого штатного розпису постанови РМ СРСР від 30 квітня 1952 р. № 2140), Тернопільської обласної станції юних натуралістів та інших підвідомчих установ, що входили в підпорядкування ОВНО (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 1-6). Наказ Міністерства освіти УРСР від 21 жовтня 1966 р. № 238 «Про зміни в структурі обласних інститутів удосконалення вчителів» з метою приведення штатних одиниць обласних інститутів удосконалення у відповідність до нових умов роботи передбачав такі зміни до структури: створити додатково кабінет естетичного виховання, перейменувати деякі кабінети зі змінами його складу. Так, поява посади методиста з навчально-наочних посібників, кабінет дитячих будинків перейменовано на кабінет інтернатних установ, кабінет трудового навчання став кабінетом політехнічного навчання, кабінет навчального кіно – кабінетом технічних засобів навчання і наочних посібників (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 6). Внаслідок чого, появились додатково штатні працівники: методист початкових класів, завідувач кабінету естетичного виховання, завідувач бібліотекою, ротаторщик, одночасно з цим скорочуються посади методистів зі співів, кабінету трудового навчання – 2 одиниці та бібліотекаря (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 7). Можемо припустити, що одні кабінети номінально змінювали. При зміні назви не змінювалося поле роботи методиста, а навпаки, збільшувалося навантаження на методиста. Співи були вузькопрофільні на відміну від кабінету естетичного виховання, що включало не тільки співи, а й все, що входило у поняття «естетика».

До фінансування закладу включали також поза штатний фонд зарплати, передбачений кошторисом на 1967 р. Стаття 3 передбачала середній ремонт автомашини «ГАЗ-69» – 200 крб., ремонт корпусу ТІУКВ – 150 крб., прибирання території двору інституту та підмітання тротуарів біля будинку упродовж року – 400 крб., дрібний ремонт інвентар'я, вікон, пофарбування дверей, сходів (перший-другий поверх), виконання дрібних господарських робіт – 100 крб. Стаття 5 включала рецензії доповідей на педагогічні читання і методичних збірників – 950 крб., видатки, пов'язані з видавництвом брошур, методичних збірників (гонорар авторам, редакторам за редактування) – 1050 крб. Стаття 18 – зарплата за читання лекцій на триденних та дводенних семінарах учителів 2200 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 14). Окремо фінансувалася з цього фонду поточного року фільмотека – 480 крб., ремонт

крісел, ліжок, гуртожитку – 300 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 15-18). Незважаючи на постанову РМ УРСР від 21 грудня 1966 р. № 906 «Про скорочення видатків на утримання апарату управління», ОВНО повідомляло, що кошторис ТІУКВ скорочується з 1 січня 1967 р. на відрядження в розмірі 180 крб. і фонд нештатних працівників на 150 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 20).

Кошторис витрат на 1967 р. був таким: заробітна плата 46 114 крб., нарахування до заробітної плати 2674 крб., канцелярські та господарські витрати 8600 крб., службові відрядження 7500 крб., книги, науково-дослідна робота – 8 тис. крб., закупівля інвентаря 3 тис. крб., семінари 9700 крб., капітальний ремонт будівель 5 тис. крб., та інші витрати. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 73). Займана площа ТІУКВ складала 4562 м² освітлення приміщення обходилося – 618 рб. 30 т. вугілля і 12 класо м. дров йшло на опалення (1892 крб.) (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 87). Друкарська машинка (4 шт.), з яких 2 робочих (260 крб.), столи для методистів (40 шт.) (при необхідності 45 шт.) з них 10 шт. підлягали списанню, 15 придбали по 50 крб. – 740 крб. вантажівка – 2 тис. крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 74). У відповідності зі штатним розписом на 1 січня 1967 р. числилося 38 осіб, що обходився ОВНО в місяць на 3842 крб. 80 коп. Директор отримував на місяць 160 крб., завідувач навчальною частиною 140 крб., завідувач господарською частиною 75 крб., завідувач бібліотекою 70 крб., завідувач кабінетом педагогіки 117 крб., завідувач кабінетом хімії і біології 117 крб., завідувач кабінетом фізичного виховання 117 крб., завідувач кабінетом інтернатних установ 117 крб., завідувач кабінетом політехнічного навчання 117 крб., завідувач кабінетом фізики і математики 117 крб., завідувач кабінетом іноземних мов 117 крб., завідувач кабінетом мови і літератури 117 крб., завідувач кабінетом технічних засобів навчання 122 крб., завідувач кабінетом початкових класів 117 крб., завідувач кабінетом естетичного виховання 110 крб., завідувач кабінетом історії та географії 117 крб., завідувач кабінетом освіти дорослих 117 крб., завідувач кабінетом з дошкільної роботи 117 крб., завідувач кабінетом позакласної та позашкільної роботи 117 крб., методист кабінету початкових класів 137 крб., методист кабінету історії та географії 105 крб., методист кабінету педагогіки 137 крб., методист кабінету з дошкільної роботи 80 крб., методист кабінету хімії і біології 137 крб., методист кабінету політехнічного навчання 105 крб.,

методист кабінету фізики і математики 105 крб., методист кабінету іноземних мов 105 крб., методист кабінету мови і літератури 105 крб., методист навчально-наочних посібників 105 крб., методист кабінету кінофіксації та інших технічних засобів 105 крб., секретар-друкарка 60 крб., прибиральниця 85 крб., водій 63 крб., фільмоперевірник 60 крб., ротаторщик 55 крб., монтажник-експедитор 55 крб., сторож 40 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 75-76).

Усі розрахунки проводила централізована бухгалтерія ОВНО, яка складалася з трьох працівників – головного бухгалтера із зарплатою у 120 крб. в місяць, бухгалтера – 72 крб., рахівника-касира – 60 крб. Для виконання обов'язків їх забезпечували 2 арифмометрами, 1 друкарською машинкою, 4 столами, 6 кріслами, 3 книжковими шафами, вішалками для одягу тощо (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 100-105).

Стаття 3 канцелярські і господарські видатки передбачала передплата газет та журналів – 500 крб., поштово-телеграфні видатки, які включали в себе абонентну плату за телефони – 600 крб., міжміські телефонні переговори – 840 крб., відправлення листів, бандеролей, телеграм – 240 крб., придбання канцелярських матеріалів з розрахунку на місяць – 700 крб., вивіз сміття і каналізація на місяць – 300 крб., дезінфекція – 70 крб., дрібний ремонт різного інвентаря, прибирання двору, тротуарів, дрібний ремонт дверей, вікон тощо – 850 крб., видатки на опалення приміщення – 1895 крб., пасти для підлоги, мило господарське, сода, віники – 205 крб., друкування різних матеріалів в обласній типографії – 2400 крб. Загалом на суму 8600 крб. Стаття 4 – відрядження працівників ТІУКВ в школи, дитячі садки, дитячі будинки області та в Інститут удосконалення вчителів інших областей, що включало в себе добові, нічні, проїзні і окремо йшов розрахунок відряджень в м. Київ за викликом Міністерства освіти УРСР, що становило 7500 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 77-82).

Особлива увага приділялася передплаті газет та журналів на суму 547, 82 крб. 125 різних видань російською, українською мовою, декілька німецькою, англійською, французькою. Багато назв видань вказували на ідейний зміст газети: «Блокнот агітатора ЦККПУ», «Комсомольська правда», «Комсомольське знамя», «Агітатор», «Радянський спорт», «Знамя», «Комуніст України», «Зірка» та інші (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 78-81).

На балансі ТІУКВ перебував гуртожиток за адресою вул. Міцкевича, 11 який підлягав капі-

тальному ремонту та обійшовся в сумі 3268 крб., що включало будівництво, проведення водопроводу, ремонт каналізації, електромонтажні роботи, технічна документація (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 85).

Окремо формувався кошторис зі спеціальному фонду гуртожитку ТІУКВ. Так на 1966 р. виділили 13 286 крб. з них 2760 крб. зарплата, начислення до зарплати 160 крб., зарплата нештатним працівникам 300 крб., канцелярські і господарські розходи 6211 крб., інвентар 3850 крб., опалення обходилося в 2 тис. крб., капітальний ремонт на суму 4759 крб. Наголошувалося, що на початок 1967 р. прибуток гуртожитку ТІУКВ перевищував видатки на 300 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 100-115). Це свідчить про популярність гуртожитку між учителями, які прибували на курси удосконалення своїх навичок та вмій.

На початок 1967 р. збільшилася кількість працівників фільмотеки яка в 1966 р. функціонувала у м. Кременці, Бучачі і Чорткові та відкрилися у м. Тернополі, Бережани, Товсте (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 86-88). В середньому фільмоперевірник та завідувач фільмотекою отримували 52–85 крб. заробітної плати в місяць. Кількість працівників фактично складало 12, але працювало лише 6 осіб. Така ситуація, можемо припустити, пов'язана низькою оплатою праці та відсутністю підготовлених кадрів з даної галузі. З канцелярсько-господарських видатків фільмотеки ТІУКВ добре проілюстровано видатки на їх утримання та функціонування: вугілля і дрова для фільмотеки – 600 крб., використання електроенергії для освітлення та роботи двигунів (з розрахунку на 6 діючих фільмотек) – 300 крб., оплата технічного персоналу – 480 крб., канцелярські видатки – придбання канцприладдя (6 фільмотек по 5 крб.), технічні паспорти (5 тис. штук на суму 10 крб.), абонементні картки (5 тис. штук на суму 20 крб.), наклейки на коробки з фільмів (5 тис. штук на суму 5 крб.), посвідчення для кінодемонстраторів (4 тис. штук на суму 400 крб.), ракорди для кінофільмів (5 тис. м. на суму 200 крб.), спирт, ацетон, гліцерин (50 л на суму 35 крб.), поштові витрати (марки, конверти, телефон, посилки на суму 300 крб.), спеціальний одяг (халати для 6 осіб по 2 шт. в сумі 60 крб.), рушники, мило, віники, ганчірки на 60 крб., що в загальному становило 2500 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 88-90). Придбання чорнобілих кінофільмів на суму 3500 крб. і кольорових кінофільмів на суму 1500 крб., що в загальному становило 5 тис. крб. Столи монтажні 5 шт. і кіноапарати 2 шт. обійшлися в сумі 1500 крб. (ДАТО.

Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 93-94). ОВНО виділяло значні суми на кінопоказ фільмів із певним агітаційним вмістом, формувало кілька локацій для кращого функціонування фільмотек. Можна припустити, що в означених роках відбувалося розширення бази здійснення агітаційної роботи з місцевим населенням та пропагування ідей правлячої влади. Це призводило до збільшення коштів та створення додаткових штатних ставок, забезпечували обхідним інвентарем.

Окрема стаття видатків – службові виїзди, що включали в себе добові, нічні, переїзди, відрядження. Виїзди завідувачів фільмотекою до м. Тернопіль – 408 крб., в інші райони області (6 осіб) – 450 крб., в села району – 405 крб., відрядження фільмоперевірників до м. Тернополя – 270 крб., виїзди фільмотеки в інші райони – 168 крб., виїзди фільмоперевірників в села району – 102 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 90-92).

5 вересня 1967 р. ОВНО сплатило 4500 крб. згідно з постановою РМ УРСР від 17 листопада 1966 р. № 845 про закупівлі для фільмотек вантажних автомашин М-433. Оплату проведено за рахунок асигнувань, передбачених з бюджету ОВНО на централізоване придбання для шкіл інвентар'я і обладнання в сумі 4 тис. крб. Придбані автомашини М-433 передали на баланс ТІУКВ і закріпили їх для обслуговування навчальними фільмами шкіл за Бучацькою, Товстенською і Тернопільською міжрайонними фільмотеками (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 121).

Кошторис видатків на проведення курсів перепідготовки працівників народної освіти в 1967 р. розраховувався на 1150 осіб з них без відриву від виробництва 200 осіб, працівників колгоспних дитячих садочків, педагогічних працівників шкіл 800 осіб. Зарплата таких курсів обходилася в 7 тис. крб. із господарськими видатками із організацією гуртожитків у 314 крб., проїзд слухачів у сумі 960 крб., добові для 516 осіб 10 320 крб. та інші видатки в сумарній кількості 19 тис. крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 98-99).

Про додаткові виділення коштів свідчив лист виконавчого комітету обласної ради депутатів від 6 жовтня 1967 р. № 13/2455, зокрема, про те що Тернопільський ОВНО в межах кошторисних асигнувань ТІУКВ в 1967 р. додатково збільшується нештатний фонд зарплати в сумі 2290 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 116). Лист був реакцією на доповідну записку ТІУКВ завідувачу Тернопільським ОВНО С. Софіянчуку про перевитрати зарплати нештатним працівникам на 1 вересня 1967 р. у зв'язку з додатковими заходами з перепідготовки учителів області (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 118).

Ці видатки виникли через помилку. Визначення заробітної плати за прочитані лекції на семінарах передбачало оплату за 1 прочитану годину на рівні 1,20 крб. Всього визначено 1835 год., а витрачено 2200 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 78-81).

Фактично за вісім місяців прочитано на семінарах керівників районних предметних комісій, заступників директорів шкіл, директорів шкіл, завідувачів райвно, учителів співів і музики, працівників міжрайонних фільмотек, керівників шкільних бібліотек, учителів фізики, математики, історії, мови і літератури 1264 години і начислено по 2 крб. за годину, а всього 2528 крб. Керівникам гуртків дитячого кіно, хореографії, кінодемонстраторам, працівникам дитячих садків прочитано 130 год. по 1,20 крб. Нараховані 156 крб. за 850 годин практичних занять. Проведено на семінарах 1 год. по 1 крб., що становило 850 крб. Нараховано за прочитані години 3533 крб. внаслідок чого утворилися перевитрати на суму 1333 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 120).

Отже, за статтю 18 фонду зарплати нештатним працівникам потрібно було виплатити додатково 1900 крб., з яких 1333 крб. перекривали наявні витрати, а 566 крб. – нараховали до кінця року за прочитані години на семінарах (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 120).

Однак, ТІУКВ потребував набагато більше коштів на свою діяльність, ніж закладено в бюджет, хоча фінансові впливання були суттєві. Це пов'язано з покладеними обов'язками щодо організації фільмотек і зарплати нештатних працівників, що також читали лекції за окрему плату. Розвиток фільмотек, що слугував окремим видом агітації та популяризації ідей діючої влади, потребували фінансів і окремого матеріально-технічного оснащення, а й додаткових робочих місць як водіїв, технічного персоналу тощо. Важливо підкреслити, що фільми були російськомовні.

Ситуація, що склалася з коштами, потребувала певних дій щодо розрахунку витрат на проведення перепідготовки педагогічних і керівних кадрів шкіл Тернопільської обл. на 1967–1971 рр. за новими навчальними планами проілюстровано в табл. 1.

Лєвова частина витрат, як свідчить аналіз, – короткотермінові курси та курси з відривом від виробництва, найбільш витратнішими були постійно діючі семінари, без відриву від роботи. Останні були найпродуктивніші адже не відривали вчителів від роботи і займали мало часу для учасників. Освітянам було зручніше без відриву від роботи, пройти обов'язкові курси: швидко,

Таблиця 1

	Кількість, що підлягає перепідготовці	Всього нараховані витрати в крб.	В тому числі по роках									
			1967 р.		1968 р.		1969 р.		1970 р.		1971 р.	
			чол.	крб.	чол.	крб.	чол.	крб.	чол.	крб.	чол.	крб.
Курси з відривом від роботи	4 983	14 645	1 050	22 100	1 083	22 700	1 085	22 750	1 095	22 995	670	1 410
Семінари з відривом від роботи	1 668	28 780	1 292	22 360	246	4 200	130	2 220	-	-	-	-
Постійно діючі семінари без відриву від роботи	3 812	35 185	660	6 460	1 681	15 300	756	6 900	685	6 235	30	295
Коротко термінові	4 037	10 020	1 793	4 460	175	440	857	2 140	849	2 120	363	860
Постійно діючі очно-заочні школи старших піонервожатих	45	250			45	250						
Всього	14 545	178 880	4 795	55 30	3 230	42 810	2 828	34 010	2 629	31 350	1 063	15 250

(ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. Арк. 131).

якісно, кількісно. Та з часом вони зайняли другорядні позиції, а семінари з відривом від роботи повністю відмінили, як один із видів підвищення кваліфікації. Залишилися головними курси з відривом від виробництва.

На 1968 р. кількість працівників становило 42 особи, з них 18 жінок з середньомісячною заробітною платою у 100 крб. Найбільше витрати становили господарські та канцелярські матеріали, бензин, будівельні матеріали тощо (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 383. Арк. 32-68).

Кошторис витрат на 1968 р. свідчив про те, що зарплата зменшилася на 45 тис. крб., а в загальному асигнування збільшилися: адміністративні видатки – 8 тис. крб., відрядні – 7500 крб., навчальні видатки – 6550 крб., придбання інвентарю – 7 тис. крб., капітальний ремонт – 5 тис. крб., інші видатки – 12 374 крб., педагогічна виставка – 1 тис. крб., фільмотека – 19 678 крб., курси підвищення кваліфікації вчителів – 18 257 крб. в загальному 133 тис. крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 347. Арк. 7). Під кінець року кількість працівників скоротилася на 2 ставки і становила 40 осіб, з них 14 жінок (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 347. Арк. 19).

Про виділення коштів у значних сумах свідчить баланс виконання плану витрат на 1969 р. Освоєно 191 016 крб., на рахунку ТІУКВ залишалося на кінець року 7570 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 383. Арк. 1-2).

ТІУКВ звітував про використання асигнувань з курсової перепідготовки вчителів шкіл області за 1968 р. Кошторисом на 1968 р. з курсової перепідготовки передбачено асигнувань в розмірі 14 180 крб. Оскільки за дев'ять місяців 1968 р. асигнування не були використані, обласним фінансовим відділом 18 жовтня було закрито кредитів на суму 1906 крб. в т. ч. статті 4 проїзні

1681 крб. у зв'язку з тим, що курси проходили в м. Тернополі, Кременці, Борщові, Чорткові та інших районних центрах області фактична вартість проїзду була меншою ніж планувалося. Крім того, більшість учителів, що прибували на педагогічні курси мали зарплату понад 100 крб. і не одержували курсових. Тому асигнування на виплату зарплати за прочитані лекції на курсах були повністю використані. Ці факти обумовили не освоєння асигнувань за статтею 4 проїзди на суму 1173 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 383. Арк. 1-2).

Борги ТІУКВ були, як свідчать фінансові документи аж у 8 осіб за поштові марки на суму 96 крб., за квіти 83 крб., туристичні путівки для учнів в с. Драганівка 2253 крб., міський зв'язок 30 крб., Тернопільська нафтобаза 49 крб. на загальну суму 2550 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 383. Арк. 7-8). У 1970 р. боргів у працівників інституту поменшало: 3 працівники на суму 9 крб., та загальна сума зменшилася у 150 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 427. Арк. 28-29). Борги, які утворювалися, виплачувалися за рахунок надходжень коштів.

На балансі установи перебував житловий фонд на суму 2085 крб., друкарські машинки, апарати, прибори, інвентар та інструменти для спеціальних цілей на суму 16 731 крб., бібліотека, музейні цінності та експонати на суму 20 190 крб., постільна білизна, одяг, взуття на суму 31 761 крб., господарський інвентар і транспортні засоби на суму 80 945 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 383. Арк. 9). Були на балансі транспортні засоби автобус – Лаз на 32 місця, за освітою області числилося 7, з яких 4 «Москвичи», 1 «Газ-69», вантажівка «ГАЗ-51» загальною тоннажністю 2,5 т., 2 гаражі, 1 крита стоянка і 6 осіб обслуговували ці транспортні засоби (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 427. Арк. 2).

Варто зазначити, що автомобілі, які числилися за ТІУКВ, могли використовувати ОВНО, адже обидві установи знаходилися в одному приміщенні на вул. К. Маркса 7.

Зведений баланс за основною діяльністю ТІУКВ за 1970 р. на 1 січня 1971 р. свідчив про наступне, що зарплата педагогічних працівників інституту становила 49 323 крб., хоча закладено було 46 284 крб., – приблизно на 3 тис. крб. його перевиконано, адміністративно-господарські видатки 8305 крб., відрядні 8 тис. крб., навчальні видатки – 6778 крб., придбання обладнання та інвентаря – 2221 крб., капітальний ремонт – 2373 крб., інші видатки – 7 634 крб. Всього 87 388 крб. Утримання фільмотек це 10 осіб, обходилося інституту на 1970 р. у 10 559 крб. Окремо бухгалтерія проводила нарахування за курси на які закладено видатки на зарплату в розмірі 10 949 крб., нарахування до неї – 599 крб., адміністративно-господарські – 685 крб., відрядження – 6257 крб., навчальні видатки – 450 крб., стипендія – 9945 крб., інші видатки – 882 крб., загалом 29 770 крб. Видатки на центральну бухгалтерію зокрема на зарплату чотирьом бухгалтерам становило 4202 крб., нарахування – 230 крб., адміністративно-господарські потреби – 186 крб., відрядження – 83 крб., придбання обладнання та інвентаря – 33 крб. Загалом бухгалтерія обходилася ОВНО в суму 4736 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 465. Арк. 2-26). Відхилення щодо додаткового витрачання коштів на 1970 р. пояснювалося у записці директора ТІУКВ А. Надала, що перевитрати з зарплати сталося у зв'язку з прийняттям на роботу методистів та переведення деяких з них на завідувачів кабінетами. Додаткові витрати на розширення бібліотеки новими надходженнями та купівлею нових стелажів. На початку 1970 р. чисельність інституту складала 43 особи на початок 1971 р. – 46 осіб, з яких 20 жінок з фондом заробітної плати 61 035 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 383. Арк. 26-29). До фінансових недоліків враховували надмірні витрати на суму 4833 крб., які виявили після аналізу звітів використання кошторисів за 1970 р. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 503. Арк. 10). Факти, які впливають з документів, свідчать про збільшення фінансування ТІУКВ, як на педагогічний персонал, так і на закупівлю матеріальних цінностей.

На 1971 р. адміністративно-господарський персонал, що складався з 11 осіб – директор, заступник директора з навчальної роботи, завідувач господарською частиною, секретар-друкар, завідувач бібліотекою, ротаторщик, фільмоперевірник 1 категорії, монтажник-експедитор, сторож, прибиральниці, обходилися у 900 крб. Щодо нештатного фонду то до нього входила зарплата лекторам за проведені лекції на семінарах з підвищення кваліфікації педагогічних кадрів області на суму 2680 крб., пла-

кати, збірники, гонорари, рецензування – 500 крб., ремонт машини «Газ-69» 300 крб., ремонт друкарських машин 72 крб., ремонт інвентаря – 48 крб., заробітна плата за прибирання приміщень при проведенні курсів в районах області – 500 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 383. Арк. 2-14). 1971 р. чисельність ТІУКВ становила 48 осіб, але потрібно врахувати (4 особи це працівники гуртожитку, 12 осіб адміністративний персонал, 32 особи інші працівники) з середньомісячною зарплатою: директор – 140 крб., а методист – 105 крб., прибиральниці, сторожі в середньому 60 крб., окрім того 4 бухгалтера централізованої бухгалтерії. Фонд заробітної плати з нештатними працівниками становив 60 600 крб. з них 57 тис. крб. суто працівникам інституту, доплати становили 3133 крб., канцелярські і господарські витрати – 9170 крб., відрядження – 10 тис. крб., науково-дослідна робота, придбання книг та інше – 7 тис. крб., обладнання та інвентар – 1 тис. крб., капітальний ремонт приміщень – 2 тис. крб., інші витрати 11 277 крб. Загалом 100 580 крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 502. Арк. 15-63). За даними звіту витрат на 1971 р. за інститутом числилося паровий обігрівач, площа займаних приміщень 776,6 м² обігрів вартував за 9 місяців – 1285 крб., а освітлення в 89 крб. Меблі придбано на 1 тис. крб. (ДАТО. Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 545. Арк. 64).

Висновки. Фінансування установи зростало щороку. Упродовж 1966–1971 р. функціонування ТІУКВ видаткову базу скеровував на підвищення кваліфікації вчителів Тернопільської обл.. Як видно із документів зростало технічне забезпечення фільмоперевірник. Змінювалися назви кабінетів відповідно до вимог часу та діючої системи влади. Збільшувалися відрядження в М. Київ, що свідчило про зростання контролю центральних органів над закладами Інститутів удосконалення вчителів УРСР. Досліджено, що у підпорядкування ОВНО входило кілька освітніх установ, рахунки яких вела бухгалтерія ТІУКВ і рахувалася як окрема структура, що дозволяло економити бюджетні кошти. В означений період відбувалися структурні зміни, які впливали на функціонування інституту. Додатковим джерелом доходів для науково-педагогічних працівників інституту було рецензування методичних розробок. Про фінансові коливання свідчить заробітна плата працівників ТІУКВ, яка в різні роки коливалася від 47 тис. крб. в 1966 р., 46 тис. крб. в 1967 р., 45 тис. крб. в 1968 р. та 57 тис. крб. в 1971 р. Наявність доповідних фінансових записок свідчить про додаткове державне фінансування на рівні області. Збільшення штату працівників та розширення їх функціональних обов'язків вказує на ключову роль ТІУКВ в ідеологічній агітації освітян Тернопільської обл. на функціонування якого виділяли значні кошти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Державний архів Тернопільської області (ДАТО) Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 311. 39 арк.
2. Державний архів Тернопільської області (ДАТО) Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 316. 15 арк.
3. Державний архів Тернопільської області (ДАТО) Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 346. 140 арк.
4. Державний архів Тернопільської області (ДАТО) Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 347. 25 арк.
5. Державний архів Тернопільської області (ДАТО) Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 383. 68 арк.
6. Державний архів Тернопільської області (ДАТО) Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 427. 54 арк.
7. Державний архів Тернопільської області (ДАТО) Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 465. 29 арк.
8. Державний архів Тернопільської області (ДАТО) Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 502. 98 арк.
9. Державний архів Тернопільської області (ДАТО) Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 503. 18 арк.
10. Державний архів Тернопільської області (ДАТО) Ф. 2062. Оп. 1. Спр. 545. 84 арк.
11. Кравчук Л. Радянська освіта Тернопільщини в 40-х роках. Ідеологічні і методичні аспекти. *Гілея: науковий вісник: зб. наук. пр.*, 2015. Вип. 99. С. 39–41.
12. Мартинів М. Особливості становлення і функціонування Тернопільського інституту удосконалення кваліфікації вчителів (перша половина 40-х рр. XX ст.). *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2022. Том 33 (72) № 3. С. 69–77.
13. Мартинів М. Особливості фінансового та матеріального становища Тернопільського інституту удосконалення кваліфікації вчителів 1945–1950 рр. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія*. 2022. Том 2 (47). С. 51–59.
14. Мартинів М. Ідеологічна складова навчально-виховної діяльності Тернопільського інституту удосконалення кваліфікації вчителів 1945–1950 рр. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2023. Том 34 (73) № 2. С. 63-70.
15. Опольська А. Розвиток післядипломної педагогічної освіти в Україні (70–80-ті роки XX століття). *Scientific Journal «ScienceRise»*. 2015. № 12/5 (17). С. 9–13.

REFERENCES

1. Derzhavnyi arkhiv Ternopils'koi oblasti [State archive of Ternopil region], fond 2062, opys 1, spava 311, 39 arkushiv. [in Ukrainian].
2. Derzhavnyi arkhiv Ternopils'koi oblasti ([State archive of Ternopil region], fond 2062, opys 1, spava 316, 15 arkushiv. [in Ukrainian].
3. Derzhavnyi arkhiv Ternopils'koi oblasti [State archive of Ternopil region], fond 2062, opys 1, spava 346, 140 arkushiv. [in Ukrainian].
4. Derzhavnyi arkhiv Ternopils'koi oblasti [State archive of Ternopil region], fond 2062, opys 1, spava 347, 25 arkushiv. [in Ukrainian].
5. Derzhavnyi arkhiv Ternopils'koi oblasti [State archive of Ternopil region], fond 2062, opys 1, spava 383, 68 arkushiv. [in Ukrainian].
6. Derzhavnyi arkhiv Ternopils'koi oblasti [State archive of Ternopil region], fond 2062, opys 1, spava 427, 54 arkushiv. [in Ukrainian].
7. Derzhavnyi arkhiv Ternopils'koi oblasti [State archive of Ternopil region], fond 2062, opys 1, spava 465, 29 arkushiv. [in Ukrainian].
8. Derzhavnyi arkhiv Ternopils'koi oblasti [State archive of Ternopil region], fond 2062, opys 1, spava 502, 98 arkushiv. [in Ukrainian].
9. Derzhavnyi arkhiv Ternopils'koi oblasti [State archive of Ternopil region], fond 2062, opys 1, spava 503, 18 arkushiv. [in Ukrainian].
10. Derzhavnyi arkhiv Ternopils'koi oblasti [State archive of Ternopil region], fond 2062, opys 1, spava 545, 84 arkushiv. [in Ukrainian].
11. Kravchuk, L. (2015) Radianizatsiia osvity Ternopilshchyny v 40-kh rokakh. Ideolohichni i metodychni aspekty. [Sovietization of Ternopil to education in 40's years: ideological and methodological aspects]. *Hileia: naukovyi visnyk: zb. nauk. pr.*, Vyr. 99. S. 39–41. [in Ukrainian].
12. Martyniv, M. (2022) Osoblyvosti stanovlennia i funktsionuvannia Ternopils'koho instytutu udoskonalennia kvalifikatsii vchyteliv (persha polovyna 40-kh rr. XX st.). [Specifics of the establishment and functioning of the Ternopil Institute for the Improvement of Teachers' Qualifications (first half of 1940s of the XXth century)]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnogo universytetu imeni V.I. Vernadskoho. Serii: Istorychni nauky*. Tom 33 (72) № 3. S. 69–77. [in Ukrainian].
13. Martyniv, M. (2022) Osoblyvosti finansovoho ta materialnogo stanovyshcha Ternopils'koho instytutu udoskonalennia kvalifikatsii vchyteliv 1945–1950 rr. [Peculiarities of the financial and material situation of the Ternopil Institute for the Improvement of Teachers' Qualifications, 1945–1950.]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Istoriiia*. Tom 2 (47). S. 51–59. [in Ukrainian].
14. Martyniv, M. (2023) Ideolohichna skladova navchalno-vykhovnoi diialnosti Ternopils'koho instytutu udoskonalennia kvalifikatsii vchyteliv 1945–1950 rr. [Ideological component of educational activities of the Ternopil Institute for Improvement of Teachers' Qualifications 1945–1950]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnogo universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Istorychni nauky*. 2023. Tom 34 (73) № 2. S. 63-70. [in Ukrainian].
15. Opolska, A. (2015) Rozvytok pisladyplomnoi pedahohichnoi osvity v Ukraini (70–80-ti roky XX stolittia). [Development of postgraduate pedagogical education in Ukraine (70s–80s of the 20th century)]. *Scientific Journal «ScienceRise»*. 2015. № 12/5 (17). S. 9–13. [in Ukrainian].